

Principiul atribuirii de competențe în Uniunea Europeană

Lector univ. dr. **Ioana Nely MILITARU**¹

Rezumat

Delimitarea competențelor în Uniunea Europeană este guvernată de principiul atribuirii. Pornind de la cuprinsul acestor dispoziții, lucrarea, în primele trei părți ale acesteia, definește și clasifică competențele de atribuție potrivit tratatelor ce stau la baza Uniunii Europene (Tratatul asupra Uniunii Europene și Tratatul de funcționare a Uniunii Europene) și a jurisprudenței Curții de Justiție. Următoarele trei părți ale lucrării detaliază fiecare clasificare în parte, punând în evidență delimitarea clară a competențelor Uniunii de cele ale statelor membre, realizată de Tratatul de la Lisabona, ca și modificările aduse de acest tratat.

Cuvinte-cheie: *competență, atribuție, competențe de control, competențe de acțiune, competență exclusivă, competență partajată, competențe exprese, competențe subsidiare, competențe implicite.*

Clasificare JEL: *K33, K40*

I. Precizări prealabile

Principiul atribuirii² guvernează delimitarea competențelor în Uniunea Europeană, potrivit art. 5 alin. 1 TUE.

Principiul competenței de atribuție își are corespondentul în dreptul internațional public denumit principiul specialității organizațiilor internaționale. Principiul competenței de atribuție a fost stabilit, la început, prin Tratatul de constituire al Comunității Economice Europene (TCEE), confirmat ulterior prin Tratatul ce instituie Comunitatea Europeană (TCE) în art. 5, după care a fost translatat prin Tratatul de la Lisabona în Tratatul asupra Uniunii Europene (TUE).

II. Definirea și reglementarea principiului

„În temeiul principiului atribuirii, Uniunea acționează numai în limitele competențelor care i-au fost atribuite de statele membre prin tratate, pentru realizarea obiectivelor stabilite prin aceste tratate (art. 5 TUE). Prin urmare, statele prin voința lor transferă competențe Uniunii pentru realizarea obiectivelor.

În continuare același articol prevede că „orice competență care nu este atribuită Uniunii prin tratate aparține statelor membre” (art. 5 TUE). Din această

¹ Ioana Nely Militaru – Academia de Studii Economice din București, Departamentul de Drept, ioanelimilitaru@yahoo.com

² Este specific sistemului federal de organizare a statelor. A se vedea Andrei Popescu, Ion Diaconu, *Organizații europene și euroatlantice*, Editura Universul Juridic, București, 2009, p. 210.

ultimă dispoziție rezultă un alt principiu, potrivit căruia competența care nu este atribuită Uniunii prin tratate revine statelor membre ca și o competență reziduală³.

Cu referire expresă la competența de atribuție a instituțiilor Uniunii sunt dispozițiile art. 13 TUE, care prevăd că „fiecare instituție acționează în limitele atribuțiilor care îi sunt conferite prin tratate, în conformitate cu procedurile, condițiile și scopurile prevăzute de acestea”.

În opinia Curții de Justiție, atribuirea de competență – potrivit art. 5 TCE (art. 5 TUE) – are natura juridică a unui transfer ireversibil, precizându-se în continuare că este vorba despre „o comunitate dotată cu atribuții proprii... și mai precis cu puteri reale născute dintr-o limitare de competență sau transfer de atribuții de la state la Comunitate; transferul ce se realizează de la state, din ordinea lor juridică, internă, în profitul ordinii juridice comunitare privește drepturile și obligațiile ce corespund dispozițiilor tratatului și antrenează (...) o limitare definitivă a drepturilor lor suverane”⁴.

Transferul ireversibil, în concepția Tratatului de la Lisabona, însă, trebuie privit sub rezerva prevederilor potrivit cărora „orice stat membru poate hotărî (...) să se retragă din Uniune” (art. 50 TUE). Prin urmare, transferul este ireversibil, eventual, pe durata în care statul are calitatea de membru al Uniunii.

III. Clasificarea competențelor de atribuție în Uniunea Europeană

Competențele de atribuție se împart după mai multe criterii.

1. Potrivit TFUE și jurisprudenței Curții de Justiție a Comunităților Europene, după întinderea și natura competențelor atribuite Comunităților/Uniunii⁵, care sunt fără precedent în dreptul internațional public, competențele de atribuție se împart în:

- a) competențe de control și competențe de acțiune;
- b) competențe de tip internațional și competențe de tip intern, statal.

2. În funcție de raporturile ce se stabilesc între competența națională a statelor membre și cea a Uniunii (ale instituțiilor), tratatele atribuie:

- a) o competență exclusivă Uniunii;
- b) o competență partajată cu statele membre.

3. După tehnica de atribuire a competențelor, în doctrină s-a conturat următoarea clasificare a competențelor de atribuție:

- a) competențe exprese (explicite);
- b) competențe subsidiare (complementare);
- c) competențe implicite (de prelungire)⁶.

³ *Idem*.

⁴ CJCE, 6/64, Da Costa, 15. 07. 1964, Rec. 1141.

⁵ A se vedea Raluca Bercea, *Drept comunitar. Principii*, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 304.

⁶ A se vedea Guy Isaac, Marc Blanquet, *Droit communautaire general*, 8 ed. Dalloz, Paris, 2001, p. 36, 40; J. A. Usher, “The Scope of Community Competence. Its Recognition and Enforcement”, *Journal of Common Market Studies*, n. 2, decembrie 1985, p. 121; A. Tizzano, «Quelques observations sur le développement des compétences communautaires», *Revue du marché unique européen*, n. 4/1998, p. 81.

IV. Competențe de control și competențe de acțiune.

Competențe de tip internațional și competențe de tip intern, statal

Competențele de control rezultă din faptul că, de fiecare dată când tratatele creează obligații în sarcina statelor membre, ele acordă simultan instituțiilor Uniunii, în principal, Comisiei, competența generală de a controla executarea lor (art. 258 TFUE)⁷. De asemenea, Curtea de Justiție a Uniunii Europene își exercită controlul asupra Comisiei, când aceasta își îndeplinește funcția de supraveghere a aplicării dreptului Uniunii (art. 17 TUE). Într-un anumit număr de cazuri, speciale, tratatele conferă instituțiilor Uniunii o competență derivată, de autorizare, prin care autorizează, aprobă sau refuză actele adoptate de către statele membre (art. 42⁸, 130⁹, 131¹⁰, toate TFUE). În mod special, Comisia are responsabilitatea de a pune în aplicare clauza de salvagardare, autorizând statele să deroge de la obligațiile lor¹¹.

Puterea de control se exercită prin intermediul actelor neobligatorii (de exemplu: avizul Comisiei prin care se atrage atenția asupra riscurilor în privința infracțiunilor sau recomandările ce sugerează conduite conforme cu normele de drept) sau chiar obligatorii (deciziile Comisiei în materia autorizărilor¹² sau a derogărilor¹³).

Competențele de acțiune. În anumite domenii și în condițiile prevăzute de tratate, Uniunea este competentă să întreprindă acțiuni de sprijinire, coordonare sau completare a acțiunii statelor membre, fără a înlocui însă prin aceasta competența lor în aceste domenii (art. 2 alin. 5 TFUE). Uniunea dispune de competența:

- de a desfășura acțiuni, în domeniile cercetării, dezvoltării tehnologice și spațiului, în special, pentru definirea și punerea în aplicare a programelor, fără ca exercitarea acestei competențe să poată avea ca efect împiedicarea statelor membre de a-și exercita propria competență (art. 4 par. 3 TFUE);

⁷ A se vedea Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 32.

⁸ Consiliul poate autoriza, la propunerea Comisiei, acordarea de ajutoare.

⁹ Banca Centrală Europeană, băncile centrale naționale sau membrii organelor lor de decizie nu pot solicita și nici accepta instrucțiuni din partea instituțiilor, organelor sau agențiilor Uniunii, a guvernelor statelor membre sau a oricărui alt organism.

¹⁰ Fiecare stat membru asigură compatibilitatea legislației sale interne, inclusiv a statutului băncii sale naționale, cu tratatele și cu statutul SEBC și al BCE.

¹¹ Spre exemplu, art. 66 TFUE (care prevede posibilitatea Comisiei de a propune Consiliului, după consultarea BCE, să adopte măsuri de salvagardare dacă circulația capitalurilor provenind din țările terțe sau destinate acestora provoacă sau amenință să provoace dificultăți grave în funcționarea uniunii economice și monetare) sau art. 143 TFUE (care prevede că „dacă Consiliul nu a acordat asistență reciprocă recomandată de Comisie statelor membre cu privire la consiliul care nu a decis să îndeplinescă condițiile necesare pentru adoptarea monedei euro), sau potrivit art. 139 TFUE (Comisia are dreptul de a autoriza „statul membru care face obiectul unei derogări”, aflat în dificultate, să ia măsurile de salvagardare ale căror condiții și norme le definește).

¹² Spre exemplu art. 96 TFUE, care prevede posibilitatea Comisiei de a autoriza în domeniul politicii transporturilor.

¹³ Spre exemplu, potrivit art. 27 TFUE, Comisia are dreptul să propună dispoziții care iau forma unor derogări, care să aibă, însă, caracter temporar, și să perturbe cât mai puțin funcționarea pieței comune.

- de a întreprinde acțiuni și pentru a duce o politică comună, în domeniile cooperării pentru dezvoltare și ajutorului umanitar, fără ca exercitarea acestei competențe să poată avea ca efect lipsirea statelor membre de posibilitatea de a-și exercita propria competență (art. 4 par. 4 TFUE);

- de a desfășura acțiuni de sprijinire, de coordonare sau completare a acțiunii statelor membre (art. 6 TFUE). Prin finalitatea lor europeană, aceste acțiuni privesc următoarele domenii: a. protecția și îmbunătățirea sănătății umane; b. industria; c. cultura; d. turismul; e. educația; f. protecția civilă; g. cooperarea administrativă.

Un element de originalitate a construcției comunitare/uniunii l-a determinat și-l determină exercitarea competenței de tip internațional și a celei de tip intern – statal.

Competența internațională a Uniunii este pusă în lumină de¹⁴:

- puterea de informare și consultare. De exemplu, potrivit art. 337 TFUE (fost 284 TCE) „pentru îndeplinirea sarcinilor care-i sunt încredințate – deci într-o manieră generală – Comisia poate solicita și primi toate informațiile și poate proceda la toate verificările necesare”, iar în cadrul TEuratom sunt avute în vedere acele dispoziții specifice care obligă statele membre de a informa sau de a consulta instituțiile Comunității, mai ales înaintea adoptării măsurilor care ele consideră a fi luate (art. 34);

- puterea de coordonare a politicilor și a comportamentelor statelor membre. Astfel, potrivit art. 5 alin. 1 TFUE, statele membre își coordonează politicile economice în cadrul Uniunii. În acest sens Uniunea:

1. ia măsuri pentru a asigura coordonarea politicilor de ocupare a forței de muncă ale statelor membre și, în special, prin definirea orientărilor acestor politici;

2. poate adopta inițiative pentru a asigura coordonarea politicilor sociale ale statelor membre.

Această competență se exercită prin intermediul recomandărilor, care invită la o anumită conduită, dar care „nu leagă” statele membre de aceasta (art. 288 alin. ultim TFUE). Un alt exemplu este acela în care Comisia, în cazuri specifice prevăzute de tratate, adoptă recomandări (art. 292 ultima teză, TFUE). De asemenea, Consiliul adoptă recomandări, (potrivit art. 292 alin. 1 TFUE, sau în condițiile art. 168 TFUE¹⁵).

Coordonarea poate îmbrăca și formă obligatorie, de exemplu, sub forma unei directive, care leagă statele membre destinate în privința rezultatului de atins, lăsând autorităților naționale libertatea în privința formei și a mijloacelor. Directiva reprezintă prin urmare un instrument specific de coordonare a legislațiilor naționale (în condițiile art. 50 TFUE, de către Parlamentul European, Consiliu și Comisie, și ale art. 53 TFUE, de către Parlamentul European și Consiliu). Un alt exemplu, de competență de coordonare se realizează, în anumite cazuri, prin

¹⁴ A se vedea, Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, pp. 34-35.

¹⁵ Consiliul, la propunerea Comisiei, poate adopta, de asemenea, recomandări în scopurile enunțate de prezentul articol (art. 168 TFUE).

intermediul deciziilor adresate statelor membre, de către Consiliu (art. 126 § 9 TFUE).

Prin intermediul competențelor de tip intern, Uniunea dispune, mai ales, de puterea pe care ea o exercită direct asupra cetățenilor statelor membre. Acestea se exercită prin intermediul:

- regulamentului, ce reprezintă în mod evident puterea legislativă a Uniunii. Are caracter general, impersonal, este direct aplicabil pe teritoriul statelor membre, dând naștere, în același timp, la drepturi și obligații nu numai pentru statele membre, ci și pentru cetățenii lor (art. 288 alin. 2 TFUE);
- deciziile (adoptate de Consiliu sau Comisie) care „leagă” particularii cărora se adresează (art. 288 alin. 4 TFUE);
- pretorului Curții de Justiție deschis particularilor, care pot acționa în condițiile acțiunii în anulare (art. 263 TFUE);
- acordurilor internaționale pe care Uniunea le poate încheia cu state terțe sau organizații internaționale, prin intermediul cărora creează drepturi și obligații pentru particulari și care au forță juridică pe teritoriul statelor membre¹⁶ (potrivit art. 216 TFUE).
- acorduri speciale cu țările învecinate, potrivit art. 8 alin. 1 și 2 TUE, prin care Uniunea dezvoltă relații privilegiate cu acestea, în vederea stabilirii unui spațiu de prosperitate și de bună vecinătate, întemeiat pe valorile Uniunii¹⁷, caracterizat prin relații strânse și pașnice, bazate pe cooperare. Aceste acorduri pot include drepturi și obligații reciproce, precum și posibilitatea de a realiza acțiuni în comun. Punerea lor în aplicare face obiectul unei concertări periodice.

V. Competența exclusivă a Uniunii și competența partajată cu statele membre

Alături de acestea tratatele reglementează și o competență pe care o considerăm ca fiind exclusivă a statelor membre (sau rezervată). Tratatul prevăd că aceasta nu intră nici în competența exclusivă a Uniunii și nici în competența Uniunii partajată cu statele membre (art. 20 TUE și art. 326 -334 TFUE).

Competența exclusivă a Uniunii se exercită într-un domeniu determinat, în care numai aceasta poate legifera și adopta acte cu forță juridică obligatorie (art. 2 alin. 1, art. 3 TFUE). În aceste domenii statele membre pot legifera numai dacă sunt abilitate de Uniune sau pentru punerea în aplicare a actelor Uniunii.

Competența Uniunii este exclusivă în următoarele domenii:

- a. uniunea vamală;
- b. stabilirea normelor privind concurența necesare funcționării pieței interne;
- c. politica monetară pentru statele membre a căror monedă este euro;

¹⁶ A se vedea P. Manin, *À propos de l'accord instituant l'OMC et de l'accord sur les marchés publics: la question de l'invocabilité des accords internationaux conclus par la Communauté européenne*, RTDE, 1997, p. 399.

¹⁷ Valorile prevăzute la art. 2 TUE.

d. conservarea resurselor biologice ale mării în cadrul politicii comune privind pescuitul;

e. politica comercială comună;

f. încheierea unui acord internațional în cazul în care această încheiere este prevăzută de un act legislativ al Uniunii, ori este necesară pentru a permite Uniunii să-și exercite competența internă, sau în măsura în care aceasta ar putea aduce atingere normelor comune sau ar putea modifica domeniul de aplicare al acestora.

Competența partajată cu statele membre se exercită într-un domeniu determinat, în care Uniunea și statele membre pot legifera și adopta acte obligatorii din punct de vedere juridic (art. 4 alin. 1 TFUE). Prin urmare, în situația în care tratatele atribuie Uniunii competențe partajate cu statele membre într-un anumit domeniu, statele membre își exercită competența în măsura în care Uniunea nu și-a exercitat competența sau a hotărât să înceteze să și-o mai exercite. Această ultimă situație poate să apară atunci când instituțiile UE competente hotărăsc să abroge un act legislativ, în special, pentru a garanta mai buna respectare a principiilor subsidiarității și proporționalității. Consiliul poate solicita Comisiei, la inițiativa unuia sau a mai multora dintre membrii săi (reprezentanți ai statelor membre), să înainteze propuneri de abrogare a unui act legislativ. În același sens, reprezentanții guvernelor statelor membre, conform procedurii ordinare de revizuire prevăzute la art. 48 alin. 2-5 TFUE, pot decide să modifice tratatele pe care se întemeiază Uniunea, inclusiv în vederea extinderii sau reducerii competențelor atribuite Uniunii (în tratatele menționate anterior).¹⁸

Competențele partajate între Uniune și statele membre se aplică în următoarele domenii principale (art. 4 alin. 2 TFUE): a. piața internă; b. politica socială, pentru aspectele definite în TFUE; c. coeziunea economică și socială; d. agricultura și pescuitul, cu excepția conservării resurselor biologice ale mării; e. mediul; f. protecția consumatorilor; g. transporturile; h. rețele transeuropene; i. energia; j. spațiul de libertate, securitate și justiție; k. obiectivele comune de securitate în materie de sănătate publică, pentru aspectele definite în TFUE.

Competența exclusivă a statelor membre (sau rezervată) se exercită în domeniul „formelor de cooperare consolidată”. Potrivit art. 20 TUE și 329 TFUE, statele membre care doresc să stabilească între ele o formă de cooperare consolidată în cadrul competențelor neexclusive ale Uniunii pot recurge la instituțiile acesteia și își pot exercita aceste competențe prin aplicarea dispozițiilor corespunzătoare tratatelor. Formele de cooperare consolidată urmăresc să favorizeze realizarea obiectivelor Uniunii, să apere interesele acesteia, fiind deschise în orice moment tuturor statelor membre.

¹⁸ Declarația cu privire la delimitarea competențelor, referitoare la dispozițiile TUE și TFUE.

VI. Competențe exprese (explicite), subsidiare (complementare) și implicite (de prelungire)¹⁹

Potrivit art. 5 TUE, Uniunea acționează numai în limitele competențelor care i-au fost atribuite prin tratate, pentru realizarea obiectivelor stabilite de acestea. De asemenea, instituțiile Uniunii nu dispun decât de competențele care le-au fost conferite²⁰, adică acțiunile lor pot și trebuie să se manifeste într-un anumit număr de domenii, limitativ determinate prin tratat.

Principiul atribuirii de competențe se regăsește la nivelul competenței funcționale a fiecărei instituții, care vizează promovarea valorilor Uniunii, urmărirea obiectivelor sale, susținerea intereselor sale, ale cetățenilor săi și ale statelor membre (art. 13 alin. 1 TUE).

În limitele atribuțiilor conferite prin TUE și TFUE sunt avute în vedere, mai ales, instrumentele cu caracter obligatoriu, în special, ale puterii legislative, instituțiile „primind” numai atribuții specifice, nu generale (art. 288 TFUE, art. 161 TEuratom).

Competențe exprese. Anterior Tratatului de la Lisabona, tratatele comunitare nu prezentau competențele sub formă de materii²¹, ci sub formă de obiective de atins, de acțiuni de întreprins sau funcții de îndeplinit. Atribuirea de competență, în economia tratatelor, se făcea potrivit unui demers funcțional și într-o perspectivă preponderent economică²². Rațiunea metodei funcționaliste, pentru care considerăm că au optat autorii Tratatelor institutive ale Comunităților Europene, era lipsa unei delimitări clare între competențele – chiar exprese – ale Comunităților și cele ale statelor membre, motiv pentru care, în practică, întinderea, ca intensitate, a competențelor comunitare era foarte variabilă, în funcție de domenii²³. De exemplu:

- competența instituțiilor ce rezulta din ansamblul puterilor acestora era atribuită în mod punctual și limitativ²⁴;
 - competențele erau indicate de o manieră sintetică și cuprinzătoare²⁵.
- Metoda funcțională poate conduce câteodată chiar la un potențial de competențe normative, practic nelimitate, privite în totalitatea lor²⁶.

¹⁹ A se vedea, Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 36, 40; J. A. Usher, “The scope of Community Competence. Its Recognition and Enforcement,” *Journal of Common Market Studies*, n. 2, decembrie 1985, p. 121; A. Tizzano, «Quelques observations sur le développement des compétences communautaires», *Revue du marché unique européen*, n. 4/1998, p. 81.

²⁰ Articolul 13 alin. 2 TUE.

²¹ În constituțiile federale competențele sunt prezentate pe materii, de exemplu: comerț, monedă, justiție civilă, apărare etc. A se vedea Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 36.

²² Exemplu de obiectiv economic, crearea unei piețe unice implică asemenea competențe. *Ibidem*, p. 36.

²³ *Ibidem*, p. 36; și Raluca Bercea, *op. cit.* 306.

²⁴ De exemplu, Competențele conferite Comisiei și Consiliului în scopul de a elimina obstacolele interpușe în libera circulație a mărfurilor, persoanelor și serviciilor, în perioada de tranziție. *Ibidem*, p. 37.

²⁵ De exemplu, competențele conferite instituțiilor în materia politicilor comune. *Ibidem*, p. 37.

²⁶ De exemplu, Consiliul este abilitat potrivit art. 115 TFUE, „să adopte directive pentru apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre care au o incidență directă asupra instituirii sau funcționării pieței interne” sau care au ca obiect „instituirea și funcționarea pieței interne” (art. 114 TFUE). Câmpul de aplicare al acestor dispoziții nu se circumscriu unei materii, ci cuprind categorii de acte normative, de natură diversă, norme: fiscale, sociale, tehnice, alimentare, veterinare, penale, etc. Idem, p. 37; René Berentz, “The Internal Market Unlimited: Some Observations on the Legal Basis of Community Legislations”, *Common market Law Review*, 1992, p. 85.

Delimitarea clară între competențele statelor membre și cele ale Uniunii este realizată de Tratatul de la Lisabona, așa cum am menționat mai sus potrivit principiului atribuirii, în condițiile art. 5 TUE.

Competențe subsidiare²⁷. Din analiza textelor tratatelor rezultă conștientizarea de către autorii lor, că puterile conferite sub forma atribuțiilor specifice exercitate potrivit competenței funcționale a instituțiilor nu sunt suficiente pentru atingerea obiectivelor prevăzute expres prin tratate (potrivit art. 3 – 6 TFUE, art. 1 și 2 TEuratom).

În acest sens, articolele 352 TFUE (fost 308 TCE) și 203 TEuratom, precizează următoarele: „în cazul în care o acțiune a Uniunii se dovedește necesară în cadrul politicilor definite în tratate, pentru a atinge unul din obiectivele menționate în tratate, fără ca acestea să fi prevăzut atribuțiile necesare în acest sens, Consiliul, hotărând în unanimitate la propunerea Comisiei și după aprobarea Parlamentului European, adoptă măsurile corespunzătoare”.

Aceste articole permit, în vederea realizării acestor obiective, extinderea competenței funcționale a instituțiilor la dimensiunile competenței materiale a Uniunii. Competențele subsidiare (sau complementare) reprezintă, tocmai, un mijloc de a extinde competența funcțională a instituțiilor Uniunii la domenii de competență materială a Uniunii. „Măsurile corespunzătoare” pe care Consiliul le poate lua sunt instrumentele juridice prevăzute la art. 288 TFUE (fost art. 249 TCE). Spre exemplu, prin intermediul regulamentelor, Consiliul impune, direct, obligații noi pentru statele membre sau pentru particulari, conferă exercitarea de noi puteri instituțiilor comunitare, poate crea organe noi și, mai ales, să le confere personalitate juridică²⁸. Curtea a subliniat, în acest sens, că art. 352 TFUE (fost 308 TCE) permite Consiliului „să ia măsurile potrivite, inclusiv în domeniul relațiilor externe²⁹, Consiliul putând acționa pe calea acordurilor încheiate cu state terțe”.

²⁷ A se vedea, Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 37; H. Lesguillons, *L'extension des compétences de la CEE par l'article 235*, Afdi, 1974, p. 886; G. Olmi, *La place de l'article 235 CEE dans le système des attributions de compétence a la Communauté*, Mélanges Dehousse, Labor, Bruxelles et Nathan, Paris, 1979, p. 279.

²⁸ Utilizarea art. 352 TFUE (308 TCE) a permis numeroase acțiuni comunitare: - în materie economică și monetară, prin crearea Fondului european de cooperare monetară (Regulamentul din 03. 04. 1973, JOCE, nr. 89/2 din 05. 04. 1973); - în materie regională, prin crearea fondului european de dezvoltare regională (Regulamentul din 18. 03. 1975 și din 16. 12. 1980, JOCE, nr. 73/1, din 21. 03. 1975 și L.349/10 din 23. 12. 1980); - în materie socială, prin crearea Centrului european pentru dezvoltarea de formații profesionale, realizarea principiului egalității de tratament între lucrători femei și bărbați (directivele din 09. 02. 1976 și din 19. 12. 1978, JOCE, nr. L. 39/40 din 12. 02. 1976 și L. 6/24 din 10. 01. 1979); - în materie de relații economice externe acordurile de cooperare cu statele terțe. Aceste acțiuni comunitare au permis, de asemenea, punerea în aplicare a unor politici, în întregime, noi, de exemplu: politica energetică (Regulamentul din 09. 11. 1973, JOCE, nr. L. 412/1 din 12. 11. 1973), politica cercetării, în afara programelor Euratom, începând cu anul 1973, politica mediului, de exemplu norme de calitate a apei (directivele din 12. 06. 1975 și din 08. 12. 1975, JOCE nr. L. 194 din 25. 07. 1975 și L. 31 din 05. 02. 1976) sau protecția păsărilor sălbatice (directiva din 02. 04. 1979, JOCE, nr. L. 103 din 25. 04. 1979, politica protecției consumatorilor (directiva din 19. 07. 1979, JOCE, nr. L. 158/19 din 26. 06. 1979).

²⁹ CJCE, 22/70, Comm. c/Conseil, 31. 03. 1971, Rec. 263.

Recurgerea la competențele subsidiare este condiționată de o serie de cerințe³⁰: acțiunea avută în vedere trebuie să tindă la îndeplinirea unuia dintre obiectivele Uniunii, această acțiune trebuie să fie necesară pentru realizarea obiectivului respectiv (Curtea dispunând de un control limitat, în materie), este obligatoriu ca tratatul să nu fi prevăzut competențe de acțiune necesare în scopul vizat (sau chiar dacă există asemenea competențe, să fie reduse).

Competențe implicite³¹. Dacă la început jurisprudența internațională a recunoscut acele competențe care nu sunt expres atribuite, dar care sunt indispensabile îndeplinirii, în modul cel mai complet a sarcinilor conferite unor organisme internaționale, ulterior a admis atribuirea de noi competențe și funcții în măsura în care ele sunt necesare realizării scopurilor fixate prin actele institutive³². Și instituțiile comunitare dispuneau de competențe nescrise, potrivit teoriei puterilor implicite. Curtea de Justiție a recunoscut expres că această teorie este valabilă și în ordinea juridică comunitară³³, prin aplicarea ei în materie de competență externă a Comunităților, afirmând următoarele „competența prin care își asumă angajamente externe poate să rezulte nu numai dintr-o atribuție expres prevăzută în tratat, ci rezultă, de o manieră implicită, din aceste dispoziții”³⁴. Prin urmare, Curtea a făcut o paralelă între competența internă recunoscută Comunităților și competența externă a acestora, precizând că „din moment ce acestor organizații li s-a atribuit competența de a legifera în propria ordine internă, sunt în mod necesar competente ca în același domeniu să încheie acorduri cu state terțe”³⁵.

În prezent, prin Tratatul de la Lisabona competența Uniunii în privința încheierii de acorduri internaționale este exclusivă și expresă, potrivit art. 3 alin. 2 TFUE³⁶, coroborat cu art. 216 TFUE³⁷.

Bibliografie

1. Bercea, Raluca, *Drept comunitar. Principii*, Editura C.H. Beck, București, 2007.
2. Berentz, René, „The Internal Market Unlimited: Some Observations on the Legal Basis of Community Legislations”, *Common market Law Review*, 1992, p. 85.
3. Isaac, Guy; Blanquet, Marc, *Droit communautaire general*, 8 ed. Dalloz, Paris, 2001.
4. Lesguillons, H., *Lextinsion des compétences de la CEE par l'article 235*, AFDI, 1974.
5. Manin, P., *À propos de l'accord instituant l'OMC et de l'accord sur les marchés publics: la question de l'invocabilité des accords internationaux conclus par la Communautés européenne*, RTDE, 1997

³⁰ A se vedea Raluca Bercea, *op. cit.*, p. 307.

³¹ A se vedea Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 40.

³² CIJ, aviz, 11.04. 1949, referitor la repararea prejudiciilor suferite de către individ în serviciul Națiunilor Unite, Rec. 154, p. 174.

³³ CJCE, 8/55, Fédéchar, 29. 11. 1956, Rec. 291.

³⁴ Avis, 1/76, 26. 04. 1977, Rec. 754.

³⁵ A se vedea Raluca Bercea, *op. cit.*, 308.

³⁶ Competența Uniunii este exclusivă în ceea ce privește încheierea unui acord internațional (...).

³⁷ Uniunea poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări sau organizații internaționale (...).

6. Olmi, G., *La place de l'article 235 CEE dans le système des attributions de compétence a la Communauté*, Mélanges Dehousse, Labor, Bruxelles et Nathan, Paris, 1979.
7. Popescu, Andrei; Diaconu, Ion, *Organizații europene și euroatlantice*, Editura Universul Juridic, București, 2009
8. Tizzano, A., „Quelques observations sur le développement des compétences communautaires”, *Revue du marché unique européen* n. 4/1998.
9. Usher, J. A., *The scope of Community Competence. Its Recognition and Enforcement*, *Journal of Common Market Studiers* n. 2/1985.